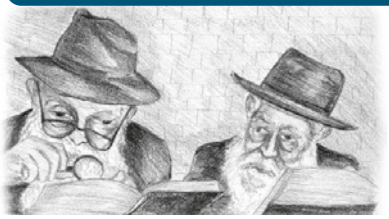
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח



בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בהר-בחקתי ■ כ"ג אייר תשפ"ה ■ 21.05.2025 ■ גליון מס' 840

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

בעקבי הכתב והקבלה

/ הרב פרופ' נריה גוטל

המספר "שבע" חוזר ונישנה שוב ושוב בקללות שבפרשת בחוקותי:

"ואם עד אלה לא תשמעו לי ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם... ואם תלכו עמי קרי ולא תאבו לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבע כחטאתיכם... ואם באלה לא תוסרו לי והלכתם עמי קרי. והלכתי אף אני עמכם בקרי והכיתי אתכם גם אני שבע על חטאתיכם... ואם בזאת לא תשמעו לי והלכתם עמי בקרי. והלכתי עמכם בחמת קרי ויסרתי אתכם אף אני שבע על חטאתיכם..." (ויקרא כו, יח-כז).

דבר שאין צריך לאומרו הוא שמספר זה חוזר ונישנה בתורה שוב ושוב גם בהקשרים אחרים, כדוגמת: שבעה ימי השבוע; שבעה ימי הרגלים - פסח וסוכות (ושמיני עצרת - "רגל בפני עצמו הוא"); שבע שנים לשמיטה ושבע שמיטות ליובל; שבעה שבועות של ספירת העומר, ועוד. במהלך הדורות שיברו אפוא חכמים רבים את קולמוסיהם על השאלה: מה עניינו המהותי של המספר, ואף בעל הכתב והקלה נימנה עליהם.

ראש לכל הוא מבהיר את שורש המילה, ואת השלכת פרשנות זו על נדון דנן:

"ולדעתי, שם שבע אשר הונח על כמות המספר המתמצע בין הששי ובין השמיני (זיבען), וכן שם שבוע אשר הונח על המשכת זמן שבעת הימים (וואָכע), עיקר יסודם הוא 'שב', שעניינו חזרת הדבר ושובו למעמד הראשון - שוב אל ארץ אבותיך, וענין שביה - ושבית שביה. והוא, כי מאז ברוא אלהים את האדם על הארץ הושם לצורך חשבון ימות העולם מספר שבע, להיותו גבול להמשכת הזמני, כאילו אין כח בהזמן ללכת ולהתווסף בהמשכתה בלי חוק וגבול, אבל היא כלכודה ושבויה בידי מספר שבעה, והוא המפסיק בכח המשכתה לאמר עד פה תבא, ומעתה תחזור ותשוב לסבוב כמות היקף זמן זה מחדש. ודומה הזמן בזה לאיש שבוי בבית האסורים, שנמנע ממנו חפשיותו ללכת בשווקים וברחובות כחפצו ורצונו לבלי חוק, אבל ילך הלוך ושוב תמיד בתוך הגבול אשר ישימו עליו כותלי חדר בית מאסרו. ככה המשכת הזמני יושבת בבית מאסר מספר השבעה, לבלי תתמיד בהליכתה בלי חוק וגבול, אבל הלוך ושוב תמיד בהיקף כמותה בסבוב ולא תמשוך רק עד מספר שבעה וכן תחזור חלילה לעולם... וכיון שעיקר שרש שבע הוא 'שב' שעניינו ההחזרה וההשבה, לכן יפול על הגוזמא ועל כל דבר שבא פעמים רבות".

השורש הוא אפוא "שב", כהולך וחוזר ושוב ושוב, שכן מדובר ביחידה סגורה שחוזרת ונשנית - אחר שבע ראשון יתחיל אחד ולא שמונה, ואחרי שבע שני יתחיל אחד ולא חמש עשרה, וכו'. לכן, כאשר רוצים לדבר על דבר שחוזר ונישנה שוב ושוב, מתאים לדבר על "שבע" - יחידה מספרית חוזרת ונישנית. זו הסיבה שנעשה במספר זה שימוש בקללות, לפי שזה בדיוק תיאור הכתוב - הקללות חוזרות שוב ושוב: "באמורך שבע יפול, והכיתי שבע, עניינו יפול ויחזור ויפול תמיד, והכיתי ואשוב להכות תמיד". זו גם הסיבה לאיזכורו במקרא בהקשרים רבים: שבוע, חגים, שמיטה ויובל, העומר ועוד, לפי שכאמור מספר זה מבטא יחידה סגורה ושלימה.

תפיסה כזו מחייבת אימוץ תפיסה עקרונית, שיחידה זו אינה הסכמית-אנושית אלא "עניין מוסד בטבע היצירה", שכן רק כך ניתן לכורכה עם יחידות-מצוותיות. (לא ציין זאת רבי יעקב צבי מקלנבורג, אך תפיסה מהותנית זו של המספר שבע כבר נזכרה על ידי רבי יהודה הלוי בספר הכוזרי א, נז-נח; ושם ב, כ).

ראיה מקורית לתפיסה כזו, מביא בעל הכתב והקבלה מעולם המוזיקה:

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

והארץ לא תימכר לצמיתות
"ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות" (כלים פ"א מ"ו) מהי הסיבה לקדושתה...
המשך בעמ' 2

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו
מה יהיה הדין במקרים הבאים במערכות היחסים שבין עובד למעביד.
המשך בעמ' 3

ושממו עליה אובדן הגויים מארצנו
לקראת כניסתם המקורית של ישראל לארץ, שהייתה אמורה להיות החל...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
"וציוויתי את ברכתי לכם..." עובדא נפלאה מסופר על הרב מקוממיות...
המשך בעמ' 5

שביבים
וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר": ידועה שאלת חז"ל: מה ענין שמיטה...
המשך בעמ' 5

"והעד קולות המוזיק שהם שבע לא פחות ולא יותר, ואין זה על פי ההסכמה, כי אם מצד טבעם הם אדוקים במספר השבעה, לא יעלו על מספר הזה ולא ירדו ממנו, כי כן הטביע הבורא ית' ולא יוכלו לשנות תפקידם, ובסיום קול השביעי שהוא במדרגת הששה הקודמים כמו חצי קול (האלבער טאָן), יחזור קול השמיני לקול הראשון".

כלומר, יחידת הצלילים הטבעיים היא: "דו - רה - מי - פה - סול - לה - סי", ואז שוב התחלה מחדש, שוב: "דו", באוקטבה שונה.

משהגענו עד הלום נוסיף, כי תפיסה מהותנית זו של המוסיקה, משולבת יפה עם אמירת גדולי החסידות (רבי שמחה בונים מפשיסחא, קול מבשר - וורטער - ח"ב עמ' רלד; אמרי שאול - מודז'יץ, ענייני זמרה ושמחה אות ט; אהבת שלום - קוסוב, בשלח, ועוד) שהיכל הנגינה קרוב הוא לעולם התשובה!

והארץ לא תימכר לצמיתות

/ הרב יעקב הלוי פילבר

"ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות" **(כלים פ"א מ"ו)** מהי הסיבה לקדושתה זו של ארץ ישראל, האם קדושת הארץ היא מפני היותה ארצו של העם היהודי המקיים בה את מצוות ה', או שקדושת הארץ עומדת בפני עצמה גם ללא הקשר שלה לעם ישראל? והנה במקורות חז"ל רואים אנו שארץ ישראל עומדת בסגולתה המיוחדת עוד טרם היות עם יהודי בעולם, והארץ התייחדה משאר הארצות כבר בבריאת העולם: "ארץ ישראל נבראת תחילה וכל העולם כולו נברא לבסוף" **(תענית י א)**. וכך מבוארים הדברים גם בהסברו של **הרמב"ם** (הל' בית הבחירה פ"ב ה"ב) על מקומו המיוחד של המזבח: "ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו נח (המזבח) כשיצא מן התיבה, והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל ובו הקריב אדם הראשון קורבן כשנברא, ומשם נברא. אמרו חכמים: אדם ממקום כפרתו נברא". ואת סגולתה של הארץ מוצאים אנו בתורה עוד טרם נכנסו ישראל לארץ, כבר בלכתם במדבר העיד הכתוב: "ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה, תמיד עיני ה' אלוקיך בה מרשית השנה עד אחרית שנה" **(דברים יא יב)**.

הרמב"ן בפירושו לתורה (ויקרא יח כה) מסביר את ייחודה של ארץ ישראל: "כי השם הנכבד ברא הכל ושם הכח בעליונים ונתן על כל עם ועם בארצותם לגוייהם כוכב ומזל . . . והנה השם הנכבד הוא אלוקי האלהים ואדוני האדונים לכל העולם. אבל ארץ ישראל אמצעות הישוב היא נחלת ה' מיוחדת לשמו, לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר ומושל, בהנחילו אותה לעמו המייחד שמו זרע אוהביו, וזה שנאמר: 'והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ'. והנה השם הנכבד אלוקי האלהים בכל העולם, (הוא) אלוקי ארץ ישראל שהיא נחלת ה', וזהו שנאמר **(מלכים ב, יז כו)**: 'משפט אלוקי הארץ'." מדברי הרמב"ן משמע שסגולתה וקדושתה של הארץ אינן מפני שהארץ ניתנה לעם ישראל, נהפוך הוא, מפני מעלתה המיוחדת של הארץ מצד עצמה נתנה הקב"ה לעמו ישראל. והדבר מבואר בכמה מדרשים. כמו **בילקוט שמעוני** (חבקוק ג ה) דרשו: "רשב"י פתח: 'עמד וימודד ארץ' - מדד הקב"ה כל הארצות ולא מצא ארץ שראויה להינתן לישראל אלא ארץ ישראל". או במדרש אחר **(במדב"ר כג)**: "אמר הקב"ה למשה: הן הארץ חביבה עלי שנאמר: 'ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה תמיד' וישראל חביבים עלי שנאמר: 'כי מאהבת ה' אתכם', אמר הקב"ה: אני אכניס את ישראל שהם חביבים עלי, לארץ שחביבה עלי". ועוד דרשו שם: "אמר הקב"ה: הארץ שלי שנאמר: 'כי לי הארץ', וישראל שלי הם שנאמר: 'כי לי בני ישראל עבדים', מוטב שאנחיל ארצי לעבדי - שלי לשלי, לכך נאמר: 'זאת הארץ אשר תיפול לכם לנחלה'." ועוד אמרו במדרש **(תנחומא מסעי ד)**: "'אף נחלה שפרה עלי' **(תהלים טז ו)** - יש אדם שהוא נאה ולבושו כעור, הוא כעור ולבושו נאה, אבל ישראל אינם כן, אלא הם נאים ולבושיהם נאים, הם נאים לארץ וארץ ישראל נאה להם, לכך אמר: 'אף נחלה שפרה.'"

אלא שהקשר האלוקי של עם ישראל עם ארץ ישראל הוא דו סיטרי, יש בו לא רק זכויות אלא גם חובות: "אמר להם הקב"ה לישראל: כשם שמכרתי את עמי ו(אח"כ) קירבתים, שנאמר: 'שובו בנים שובבים' **(ירמיה ג יד)**, וכן הוא אומר: 'כי כה אמר ה': חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו' **(ישעיה נב ג)**, כך אתם לא תמכרו את הארץ לחלוטין, שנאמר: 'והארץ לא תימכר לצמיתות', חביבה עלי ארץ ישראל שקידשתי אותה מכל הארצות". הקב"ה דורש מעם ישראל נאמנות לארצו. ואכן עם ישראל בכל שנות גלותו גילה את הנאמנות הזו, והוא העלה את ירושלים על ראש שמחתו, והתקווה של "לשנה הבאה בירושלים הבנויה" היתה מסיימת את תפילת הנעילה ביום הכיפורים ואת ליל הסדר בחג הפסח, והנה כאשר סוף סוף זכינו לשוב לארצנו דווקא כאן חל כירסום בנאמנות הזו, ועל כן יש בימינו, ביתר שאת, להגביר בחברה הישראלית את הנאמנות הזו.

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו

/ **הרב אביחי קצין**, ראש בית המדרש ראשית ורב קהילות משכן מיכאל ועלומים ברעננה

דיני עובד ומעביד

שאלה: מה יהיה הדין במקרים הבאים במערכות היחסים שבין עובד למעביד.

1. לראובן הייתה נזילה בכיור שבמטבח, הוא הזמין אינסטלטור ששמע עליו דברים טובים. לאחר התיקון ביקש האינסטלטור סכום של 1500 ש"ח. ראובן לא הסכים לסכום זה וטען שהוא גבוה בעליל וכי השכר הממוצע באזור לעבודה כזאת הוא 750 ש"ח ויש אפילו אינסטלטורים שלוקחים על עבודה זו סכום של 600 ש"ח.

   כמה צריך ראובן לשלם לאינסטלטור?

2. קבלן שיפוצים הוזמן לעבודה בביתו של שמעון. הוא הגיע לביתו והניח את הפיגומים כשראתה אשתו של שמעון את הפיגומים התחרטה ואמרה שאינה מעוניינת בעבודה. קבלן השיפוצים דרש תשלום מלא על העבודה ואילו שמעון טען שעליו לשלם רק על עבודה שנעשתה בפועל. עם מי צדק

3. יהודה הזמין מונית כדי לנסוע לחתונה עם משפחתו. ברגע שהגיע הנהג וצפר להם, הבין יהודה שבני משפחתו לא יהיו מוכנים בזמן הקרוב והודיע לנהג שהוא מבטל את הנסיעה. הנהג טוען שיש לשלם לו עבור הנסיעה. האמנם כן?

תשובה:

1. השלחן ערוך (חושן משפט שלב,א) כותב: "ואם אמר להם: שכרכם על בעל הבית, נותן להם בע"ה **כמנהג המדינה**.".

ולכן במקרה שלא היה סיכום בין העובד למעביד, יש ללכת לפי השכר המקובל.

ובמקרה שיש כמה תעריפי שכר בקרב בעלי המקצוע, כתב השלחן ערוך: "היה במדינה מי שנשכר **בשלשה** ומי שנשכר **בארבעה**, אינו נותן להם אלא **שלשה**".

לכן במקרה כזה העובד יובל לדרוש רק את המחיר הנמוך.

ואם מראש היתה הסכמה שהשכר יהיה לפי המחיר המקובל, במקרה כזה יקבל העובד את השכר המקובל. (קצות החושן שלא,ג).

2. הרמ"א כתב (שלג,א): "**אם משך בע"ה כלי אומנות** שעושה בהם מלאכה, **אין בעל הבית יכול לחזור בו**"

ועל כך כתב ה"פתחי תשובה" (ס"ק א): "נלע"ד ה"ה **אם לא משך רק שנתנם לחצירו של בע"ה**, קנאם הבע"ה, דרשותו קונה כמו משיכה".

ולכן אם הפועל הביא את כלי העבודה לרשות בעל הבית, נחשב הדבר שהחל בעבודה ובעל הבית אינו יכול לחזור בו.

וכמה על בעל הבית לשלם לפועלים?

על כך כתב השולחן ערוך (שלג,ב): "ונותן להם שכרם כפועל בטל".

הכוונה היא כמה היה מוכן להפחית משכרו על מנת שיקבל חופש.

ואם הפועל יכול למצוא מלאכה אחרת: "אם מוצאים מי שישכירם בשכירותו, **אין להם אלא תרעומת**."

במקרה כזה בעל הבית אינו צריך לשלם והעובד יעבוד אצל מעסיק אחר.

3. אדם שנסע למקום עבודתו, נחשב הדבר כאילו התחיל בעבודה ולכן אין המזמין יכול לבטל את העבודה. לפיכך על המזמין לשלם עבור הנסיעה תשלום מלא או כפועל בטל.

אולם, מכיוון שבנסיעה של מוניות יש כללים הנוהגים, יש ללכת לפי מנהג המדינה. (יעויין בספר שאלות מהחיים 2 מאת הרב איתן שנרב עמ' 34-23).

מסקנה:

1. במקרה שלא היתה הסכמה מראש על שכר העבודה, יש לשלם לפי השכר המקובל. ואם יש כמה תעריפים, יוכל העובד לדרוש רק את התעריף הנמוך.

   אם היתה הסכמה מפורשת שהתשלום יהיה לפי התעריף המקובל, יש לשלם לפי התעריף הממוצע ולא התעריף הנמוך.

2. אם הפועל הביא את כלי המלאכה לחצר בעל הבית, נחשב הדבר כאילו התחיל את המלאכה והמעביד אינו יכול לחזור בו. ויקבל שכר בטלה.

   במקרה ויש מקום עבודה חלופי, יעבוד הפועל במקום החלופי ולא יקבל שכר ממעביד זה.

3. מונית שהוזמנה והגיעה למזמין, נחשב הדבר כאילו התחיל הנהג בעבודה והמזמין אינו יכול לחזור בו.

   במקרה של מוניות ייקבע התשלום לפי הכלל הנוהג לגבי מוניות.

וששמו עליה
אובדן הגויים מארצנו

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

לקראת כניסתם המקורית של ישראל לארץ, שהייתה אמורה להיות החל מכ' באייר[1] - ובתוך שלושה ימים[2]. משה רבינו מוסר את פרשת הקללות לישראל, כהכנה לקראת הבאות - על מנת שידעו ממה להיזהר עם כניסתם לארץ. ובקללות האלו נרמז לישראל, את אשר יקרה עמו בחורבן הבית הראשון[3]. ומעין זה עושה משה גם בסוף ארבעים השנים - בנתינת פרשת התוכחה שבפרשת כי תבוא. שם כבר מדובר על החורבן השני, והשיבה ממנו לארץ[4].

אך בתוך כל דברי התוכחה הקשים, מסתתרת נחמה לעם ישראל - כשמובטח להם שאיש לא ימצא מנוח בארץ, זולת מעמנו אנו. וגם אם ישבו כאן גויים מאומות שונות - לא יהיה זה אלא יישוב זמני, שלבסוף יינטש - כשהארץ תישאר שוממה מהם[5].

את הדבר הזה ראינו לא רק לאחר החורבן הראשון, כי אם בעיקר לאחר החורבן השני - אז לא הצליחה אף אומה להתבסס כאן בארץ. וכל מי שבא לכאן, לא הכה שורשים לגמרי בארץ.

כל זה בא לנו - כיוון שזה לעומת זה עשה האלוקים[6]. ומכיוון שאין לישראל שום שייכות כלל, לכל המקומות אשר המה מחוץ לארץ ישראל. אזי מוכרחים אנו להיות כשוממים באותם המקומות, ולא להצליח להכות שם שורש כלל. וכנגד זה גם עם האומות שכבשו את הארץ - אין להם שום שייכות עמה, ולכן לא הצליחו להשתקע בארץ.

אך אין כאן רק נחמה לעבר, כי אם גם קריאה לעתיד - כשימלוך הקב"ה לבדו בעולם, יאבדו כל הגויים מן הארץ. כדרך שניבא דוד המלך בתהלים - 'ה' מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו'[7]. שעל ידי עשיית הדין באומות שהרשיעו כנגדנו, נזכה למלכות ה' בשלימות[8] - כשאין לזר חלק עמנו בארץ, וכל כולה תשוב אלינו בשלימות.

וכיוון שכך הם הדברים, צריכים אנו להאביד אותם מהארץ - ולא להשאיר את בתיהם עומדים. שלא כמו שקרה בראשונה - אז עמדו בתי האמוריים על תילם, ואנו התיישבנו בהם[9]. והם היו נחשבים לנו כבתי **אחוזה**[10], הגם שלא היו הם שלנו מלכתחילה. אך לאחר אובדן הגויים מן הארץ - נזכה לחיות בתוך אחוזתנו ממש. כדרך בה מסתיימת הפרשה, בעניין שדה ארץ **אחוזתכם**[11] - שלעולם לא נפסקת, אף לאחר היובל.

וזו היא הנחמה הגדולה לישראל, בכל עניין אחזקת הארץ - המוחזקת לנו כבר מימי האבות, ועד עולם[12]. שלא רק הגויים ישממו בארץ, כי אם גם ישראל אשר בארצות הנכר. ולא תהיה מרגוע ומנוחה לעם, זולת משיבת כולו לארץ ישראל. ובזה תנוח גם הארץ, ואף ישראל **ישכנו לעד עליה** - בקבלת כל הטובה שיניחו האומות, ויישאר הדבר אך לישראל[13].

1 - **בחדש השני** נמצאת אתה אומר שנים עשר חודש חסר י' ימים עשו בחורב שהרי בראש חודש סיון חנו שם ולא נסעו עד עשרים באייר לשנה הבאה - רש"י במדבר י', יא
2 - **נסעים אנחנו אל** המקום (ספרי) מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ, שבמסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שחטאו במתאוננים - שם, כט
3 - ודע והבן כי האלות האלה ירמזו לגלות ראשון כי בבית הראשון היו כל דברי הברית הזאת הגלות והגאולה ממנו - רמב"ן ויקרא כו, טז
4 - אבל הברית שבמשנה תורה ירמז לגלותנו זה ולגאולה שנגאל ממנו כי הסתכלנו תחילה שלא נרמז שם קץ וקצב ולא הבטיח בגאולה רק תלה אותה בתשובה - שם
5 - **ושממו עליה אויביכם** שממה תהיה לאויביכם שלא ימצאו בה נחת רוח, ובשורה טובה היא לישראל, וכן דרשו רבותינו ז"ל בתורת כהנים, 'זו מדה טובה לישראל, שלא יהו ישראל אומרים הואיל וגלינו מארצנו עכשיו האויבים באים ומוצאים עליה נחת רוח, שנאמר ושממו עליה אויביכם הישבים בה, אף האויבים הבאים אחריכם לא ימצאו בה נחת רוח', עד כאן. ומזה אמר שאף הישבים בה ינהגו שממה עליה שלא יבנו עליה חומה ומגדל, וכל האומות ישתדלו לבנותה ואין להם כח, ויש בזה סימן גדול לישראל שמיום שחרבה לא קבלה אומה ולשון ולא תקבל עד שישובו אפרוחיה לתוכה - רבינו בחיי ויקרא כו, לב
6 - לא הניח הקדוש ברוך הוא לאומות העולם פתחון פה לעתיד לבוא לומר שאתה רחקתנו. מה עשה הקדוש ברוך הוא. כשם שהעמיד מלכים וחכמים ונביאים לישראל כך העמיד לאומות העולם. העמיד שלמה מלך על ישראל ועל כל הארץ, וכן עשה לנבוכדנצר. זה בנה בית המקדש ואמר כמה רננות ותחנונים. וזה החריבו וחרף וגידף ואמר, אֶעֱלֶה עַל בָּמֳתֵי עָב אֶדַּמֶּה לְעֶלְיוֹן וגו' (ישעיהו, יד, יד). נתן עושר לדוד, ולקח הבית לשמו. ונתן עושר להמן, ולקח אומה שלמה לטובחה. העמיד משה לישראל ובלעם לאומות העולם. ראה מה בין נביאי ישראל לנביאי אומות העולם, נביאי ישראל מזהירין ישראל מן העבירות, ולא עוד, אלא שכל נביאים היו במדת רחמים על ישראל ועל אומות העולם... ונביא שעמד מן הגויים העמיד פרצה לאבד הבריות מהעולם. והוא אכזרי. עמד לעקור אומה שלימה חנם, על לא דבר. לכך נכתב פרשת בלעם להודיע למה סילק הקדוש ברוך הוא רוח הקודש מאומות העולם, שזה עמד מהם וראה מה עשה - תנחומא בלק, א
7 - תהלים י', טז
8 - **ה' מלך עולם ועד** כשתעשה משפט ברשעים העושקים ישראל בגלות אז תהיה מלך עולם ועד ואין מורה את פיך, כמו שאמר (זכריה יד, ט) 'והיה ה' למלך על כל הארץ. ואז אבדו גוים מארצו ותשוב המלוכה לישראל - רד"ק, שם
9 - **ונתתי נגע צרעת** (ויקרא רבה) בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר ועל ידי הנגע נותץ הבית ומוצאן - רש"י ויקרא יד, לד
10 - בבית ארץ אחזתכם - ויקרא יד, לד
11 - בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו לאשר לו **אחזת הארץ** - שם כז, כד
12 - אמר רבה, **ארץ ישראל מוחזקת היא** ליוצאי מצרים כדכתיב ונתתי אותה לכם מורשה כלומר אני נתתיה לכם ירושה... **ירושה לכם מאבותיכם** - בבא בתרא, קיט. וברשב"ם שם
13 - **כי ה' אוהב משפט** כי אחר שה' משגיח בעולם בודאי יעשה משפט, ומזה מבואר ש**לא יעזוב את חסידיו**, שזה נגד המשפט והצדק, ובודאי ל**עולם נשמרו** מן ההשגחה, ואם כן יחויב מהמשפט האלהי ושמירתו את חסידיו ש**זרע רשעים נכרת וצדיקים יירשו ארץ** שהם יהיו לבסוף היורשים של זרע רשעים הנכרתים והם ישכנו על הארץ לעד, ואם כן הצלחת הרשע ועשרו הוא שיכין עושר ונכסים אל הצדיקים יורשיו והם יצליחו לבסוף וההצלחה תשאר בידם לנצח - מלבי"ם תהלים לז, כח

סיפור לשבת

"וציוויתי את ברכתי לכם..." עובדא נפלאה מסופר על הרב מקוממיות, רבי בנימין מנדלזון זצ"ל, בעניין גודל בטחונו בהשי"ת, כפי שסיפר מקורבו מוה"ר ישראל פוזנער ז"ל, שהצטרף עמו פעם במסעו ללונדון עבור "קרן השביעית". אחת המטרות של הנסיעה היתה פגישה עם גביר גדול, שזו השנה הראשונה שהצליחו לקבוע תור אצלו, והיות שהזמן נקבע על השעה 12 בצהריים בדיוק, והדרך ברכבת עד שם ארכה יותר משעה, היה להם לצאת לדרכם בשעה עשר וחצי בכדי שלא לאחר את המועד. ויהי בבוקר של אותו פגישה, התפלל הרב מקוממיות תפילת שחרית באריכות כדרכו ועמד כולו בדביקות והשתפכות הנפש, ור' ישראל הזדרז וגמר תפילתו וחיכה שהרב יסיים כי הזמן מתאחר. אמנם הרב מקוממיות היה עסוק בתפילתו ובשעה אחת עשרה סיים להתפלל. מיד ניגש אליו ר' ישראל ואמר לו שמאוחר מאוד וחייבים מיד לצאת לדרך, אבל הרב השיב לו, שמקודם צריך להניח תפילין דר"ת, ורק אח"כ אפשר לדבר מהנסיעה... עד שסיים כבר היה מאוחר מאוד, ואמר: בשביל התור אצל הגביר נוותר היום על פת שחרית, ו...יצאו לדרכם. כשהגיעו לבית הגביר היה השעה אחת אחה"צ, היינו שאיחרו בשעה, ומרחוק כבר ראו את שחושך בפנים הבית, ואכן הגיעו וצלצלו בפעמון, אמנם הקול היה כקול ביער כי אין איש בבית. והתחילו לשוב על עקבותיהם, ור' ישראל דיבר בשיברון לב על שאיחרו את המועד וחבל על ההפסד שנגרם להם וכו', אמנם הרב מקוממיות חיזקו בביטחון ואמר לו: קיים פתגם "דער מענטש גייט, און מה' מצעדי גבר כוננו שטייט" – היינו, שהשי"ת הוא המסדר לאדם בדיוק את זמניו וסדריו. ויהי כאשר רק יצאו מפתח הבית, נעצר לידם רכב ומשם יצא הגביר. כשהבחין בהם התחיל להתנצל, ששכח לגמרי מכל הפגישה שתוכננה לשעה שתיים עשרה ומסתמא הרב כבר מחכה שעה שלימה בגללי, וממש יצא מכליו בעוגמת נפש. הרגיעו הרב מקוממיות שהגיע רק זה עתה. אמר הגביר: בכל זאת הרי דפקתם על דלת ביתי ולא הייתי בבית, צריכים לפייס אתכם וייתן כפול ממה שהיה בדעתו מתחילה! ביציאתם אמר הרב מקוממיות לרבי ישראל: נו, אמרתי לכם "דער מענטש גייט, און מה' מצעדי גבר כוננו שטייט"... - ואילו היינו מגיעים בשעה היעודה, בשעה שתיים עשרה, והגביר לא היה שם ולא היה מוצא אותם אף בעת יציאתם, היתה מתבטלת הפגישה לגמרי ולא היו מקבלים ממנו כלום.

(באר הגן)

שביבים / שאול שיף

"וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר": ידועה שאלת חז"ל: מה ענין שמיטה אצל הר סיני? אלא, מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטיה מסיני אף כל המצוות נאמרו כללותיהם ופרטיהם מסיני. מדוע דווקא למצווה הזו הסמיכה התורה את הידיעה שהיא ניתנה בהר סיני? למה לא הסמיכה זאת, למשל, למצוות תקיעת שופר? אומר החיד"א שרוב בני אדם טרודים על המחיה ועל הפרנסה יומם ולילה ואין להם פנאי להקדיש מזמנם לתורתנו הקדושה שניתנה בסיני. לכן נתן הקב"ה את מצוות השמיטה כדי שנמנע מעבודת האדמה ומחסורנו יתמלא בדרך נס. כך נדע שמפתח הפרנסה ביד ה' לבדו. שהרי ברכת ה' היא תעשיר. (וטועים הסוברים ש"יגעת ומצאת", מדבר על יגיעת כפיים לפרנסה. לא ולא! הרבה דרכים למקום לשלוח לאדם את פרנסתו שבין כה וכה כבר נקבעה בראש השנה. יגעת ומצאת, אמור לגבי דברי תורה! שלא יעלה על דעתך שתשיגם ללא עמל ויגיעה). כך ידע היהודי שלא יגרע חלקו בפרנסתו אם ירבה בתורה. תשובה נוספת מפי בעל ה"אמרי יוסף" מספינקא: התורה רוצה להדגיש את העקרון שהעולם פועל לפי התורה! נס ופלא מתרחש במחזוריות קבועה של 7 שנים. בהגיע השנה השישית יש יבול גדול פי 3! מאשר בכל שנה: על השאלה "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסוף תבואתנו?" משיבה התורה: "וציוויתי את ברכתי לכם בשנה השישית, ועשתה את התבואה ל-3 השנים"! 1400 שנים ישב עם ישראל על אדמתו והוא חזה בפלא הזה כ-200 פעמים בעקביות, שמיטה אחרי שמיטה. מגלה לנו התורה שזו אינה תכונה מיוחדת לגבי השמיטה אלא היא נכונה לגבי כל התורה כולה. וזה ענין שמיטה אצל הר סיני: הטבע עוזר למי שמקיים תורה ומצוות. ולשון הרמב"ן: "הניסים הנסתרים הם יסוד התורה כולה. אין לאדם חלק בתורת משה עד שנאמין בכל דברנו והמקרים שלנו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין ביחיד ובין ברבים, אלא, אם יעשה המצוות יצליחנו שכרנו, ואם יעבור עליהם יכריתנו עונשו. הכל בגזירת עליון!"

*

"נתנה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה": שואל רבינו האור החיים הקדוש, הרי ידוע שאי אפשר לאדם לאכול הרבה מפירות מתוקים, ולכן גם אי אפשר להיות שבעים מזה, ואם כן יאמר האדם איזה תועלת יש בברכת 'ונתנה הארץ פריה'? ומתרץ רבינו הקדוש, שלכן הוסיף הקדוש ברוך הוא והבטיח 'ואכלתם לשובע',

שהפירות יהיה בהם ברכה, שאפילו יאכלו מהם קצת, יהיו שבעים מהם. ובדרך זה מפרש רבינו הקדוש את הנאמר בהמשך 'וציוויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלוש השנים , 'שאפילו אם הארץ תצמיח רק כמות תבואה שמספיקה לשנה אחת, יעשה ה' יתברך נס, ואחר שיקצרו את התבואה, היא תיכפל ותתרבה מעצמה, כדי שתספיק לשלוש שנים. נמצאנו למדים: העיקר שיהיה ברכה ב'כסף', שגם אם יש 'קצת כסף' זה ישביע ויספיק לצרכינו, ואין הברכה תלויה ב'כמות' הפרנסה והכסף, אלא ב'איכות' הפרנסה והברכה השרוייה בה."

*

"כי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו": 'צרור המור' מבאר סמיכות מצוה זו לשמיטה, כי כל ענין השמיטה באה ללמדנו פרק נכבד ב'הלכות גמילות חסדים'. כי מדרך העולם הוא שהשבע אינו מרגיש את הרעב, ו'בעל היכולת' שתחת רשותו נמצאים כמה וכמה שדות וכרמים וכל טוב אינו מבין לליבו ולמצבו של זה העני הפושט יד ולרש אין כל, וכל מאוויו לפת חרבה ומים לחץ. על כן ציווה הבורא לבעל הקרקעות, אחת לשבע שנים תשבית שדך למשך שנה תמימה, באותה שנה לא תרוויח ממכירת הפירות בדמים יקרים, ובזה תבין לליבו של אחיך האביון, שבכל השנים מהלך הוא בשאלת 'מה נאכל', על כן 'כי ימוך אחיך ומטה ידו והחזקת בו'. ויש להסמיך כאן דברי הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע בנוסח ברכות השחר, שכל הברכות בלשון רבים נאמרות, דוגמת 'פוקח עוורים' ו'מלביש ערומים', ומדוע ברכה אחת נאמרת בלשון יחיד - 'שעשה לי כל צרכי' ולא 'כל צרכינו' - בלשון רבים. להורות, שרק בנוגע לו ולצרכי עצמו, יראה את עצמו כמו שהבורא עשה לו כל צרכו. אבל ח"ו שבנוגע לצרכי חברו יחשוב - הרי הקב"ה כבר ממלא כל מחסורו וצרכיו... מה יש לי לבוא ולהיטיב עמו, אלא ישתדל ויעניק לחברו עד כמה שבידו לתת, להחיות נפש כל חי. (באר הפרשה)

*

"אם בחקתי תלכו": שתהיו עמלים בתורה (רש"י) על גדלות יגיעתו ועמל התורה של מרן החתם סופר, סיפר בנו הגה"ק ה"מכתב סופר": הלימוד עצמו היה ביגיעה גדולה, וכשהיה רבינו מסיים את שיעורו, היה עולה לביתו כדי להחליף את הכתונת מחמת רוב הזיעה שהזיע בשיעור. כשסחטו פעם את חלוקו, יצאו מים רבים מרוב הזיעה בלימוד. (ספרא דמלכא)

גדול אחד התכונן לבקר אצל רבינו, והכין שלשה חידושים גדולים שטרח עליהם הרבה, כדי להשמיעם באוזני רבינו. כאשר בא לפני רבינו והציע לו את החידוש הראשון, הראה לו רבינו שבגיליון הש"ס במסכת פלונית בדף פלוני רשם כבר בקיצור את החידוש הזה. השמיע לרבינו את חידושו השני - ושוב הראה לו רבינו שגם חידוש זה כתוב אצלו בתוך תשובותיו להלכה. חלשה דעתו של אותו גדול בראותו שכל חידוש שהוא אומר כבר כתבו רבינו, אך החליט לומר אף את המערכה השלישית מחידושיו. ויקרא רבינו לאחד מתלמידיו וישאלהו לאמור: "איך הסברתי ענין פלוני בשיעור שאמרתי לכם?" חזר התלמיד על אשר אמר רבינו בשיעורו - והיה זה כחידושו השלישי... בראות אותו גדול כי כן, התרגש עד למאוד כיצד רבינו תפס את הכל מאליו, כאילו בלי יגיעה, וקרא: "רבי, התורה מתעופפת לתוך ראשכם"... השיב לו רבינו: "חס ושלום, חס ושלום, שנים רבות לא שכבתי במיטה". (ספרא דמלכא)

*

"ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים..." מה נשתייר לישראל? ספר תורה, שאם לא היה קיים לא היו משונים מכל העמים כלום" (ילקוט שמעוני ויקרא רמז תרע"ה(. משל לאומן נפלא בחצר המלכות, שהיה נחשב מאוד בין אנשי בית המלוכה, בנו לו בית מיוחד ופרנסתו היתה מצויה בשפע. לימים, חלה ונפל למשכב, ולא היתה לו אפשרות למלא את תפקידו בחצר המלכות. מטה לחמם של בני משפחתו נשבר, והם נאלצו למכור את חפצי הבית השונים. כשסיימו למכור את כל חפצי הבית, רצו למכור גם את כלי אומנותו של ראש משפחתם החולה. כששמע זאת החולה אמר: "בבקשה מכם, אל תמכרו את כלי אומנותי! כשמכרתם את שאר חפציי אמרתי בליבי אשוב לאיתני ואקנה חדשים, אבל אם תמכרו את כלי אומנותי, אפסה תקוותי לשוב לאיתני".

התורה היא כלי אומנותו של עם ישראל בגלותו. בית המקדש הוא בית המלכות בו עובד עם ישראל, האומן הנפלא, ואם חס ושלום ייטוש עם ישראל את כלי אומנותו - הם התורה ומצוותיה, אפסה התקווה ח"ו מעם ישראל לשוב לאיתנו לגאולה. (בשם במגיד מדובנא)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net